

Vapo Oy
Sarvisuon linnustoseelvitys, Utajärvi

Vapo Oy: Sarvisuon linnustaselvitys, Utajärvi**Sisältö**

1	JOHDANTO	1
2	LASKENTAMENETELMÄ	1
2.1	Linjalaskenta	1
3	TULOKSET	2
3.1	Linnuston yleiskuvaus	2
3.2	Suojelullisesti huomattavat lintulajit	2
3.2.1	EU:n lintudirektiivin lajit, EVA-lajit sekä UHEX-lajit	2
3.2.2	Luonnonsuojelulain 46§ ja 47§:n lintulajit sekä uhanalaiset päiväpetolinnut	3
3.3	Linnuston suojelupistearvo	3
3.4	Linnustollisesti arvokkaimmat alueet	3
3.5	Linnuston kannalta huomioitavat suojelualueet ja rajaukset	3
4	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	4
5	VIITTEET	4

Liitteet

Liite 1	Inventointialueen sijainti
Liite 2	Linnustollisesti keskeisimpien alueiden sijoittuminen inventointialueella
Liite 3	Linjalaskennan perustulokset

Pöyry Environment Oy

Jaakko Junikka (fil. yo, biologia)

maastoinventointi, raportointi

Juha Parviainen (FM, biologia)

raportointi

Yhteystiedot

PL 20, Tutkijantie 2 A

90571 Oulu

puh. 010 33280

sähköposti etunimi.sukunimi@poyry.com

1 JOHDANTO

Sarvisuo sijaitsee n. 15 km Utajärven keskustasta koilliseen. Alueelle suunnitellaan turvetuotannon aloittamista ja tähän liittyen suunnittelualueella tehtiin pesivän maalinnuston inventointi kesäkuussa 2009. Inventoidun alueen pinta-ala oli n. 159 ha ja sen sijainti on esitetty karttaliitteessä 1.

Linnustokartoituksissa selvitettiin Sarvisuolla ja sen välittömässä lähiympäristössä pesivän maalinnuston lajisto ja parimäärät. Liitteessä 2 rajatulla inventointialueella toteutettu linnustokartoitus tehtiin linjalaskentana. Tässä raportissa esitetään käytetty linjalaskentamenetelmä, Sarvisuon pesimälinnuston lajisto sekä havaitut parimäärät. Linnustollisesti keskeisimpien alueiden sijainti on esitetty karttaliitteessä (liite 2). Laskentojen perustulokset on esitetty liitteessä 3.

2 LASKENTAMENETELMÄ

Sarvisuon pesimälinnuston lajistokoostumus ja yksilömäärät selvitettiin linjalaskennan avulla. Laskenta suoritettiin Koskimiehen (1994) sekä Turveteollisuusliitto ry:n (2002) linnustolaskennasta antamia toimintaohjeita soveltaen. Selvityksen teossa huomioitiin myös ”Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset” – oppaan (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2009) ohjeistus. Laskennan suoritti Pöyry Environment Oy:stä fil. yo Jaakko Junikka.

Laskenta suoritettiin 2.6.2009 klo 04.00–08.00 välisenä aikana. Laskettujen linjojen kokonaispituus oli yhteensä 4,1 km (liite 2). Olosuhteet olivat koko laskenta-ajan hyvät: sää oli poutainen ja tuuli heikkoa. Ilman lämpötila oli n. +7-12 C.

2.1 Linjalaskenta

Suunnittelualan linnustoa selvitettiin linjalaskennan avulla (tarkempi kuvaus: Koskimies 1994). Linjalaskentaa käytetään yleisesti linnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja se antaa suhteellisen nopeasti edustavan kuvan alueen kokonaislinnustosta lukuun ottamatta vesilinnustoa (Väisänen ym. 1998). Tavoitteena on selvittää pesivän maalinnuston lajisto, parimäärät ja kokonaistiheydet. Laskentahavainnot suhteutetaan laskenta-alueen pinta-alaan kertomalla ne tutkittavan alueen alalla. Tällöin tuloksena saadaan minimiarvio tutkimusalueella pesivien lintuparien lukumäärästä.

Lajikohtaisten parimäärien lisäksi aineistosta laskettiin Asantin ym. (2003) esittämällä menetelmällä lajien suojeluarvoon perustuva pisteytys, jonka avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen linnustollisesta arvosta ja verrata sitä muihin alueisiin. Pisteytyksessä huomioidaan lajin uusiutumiskyvyttömyys ts. luonnossa lisääntyvän kannan sukupolvenväli, lajin lisääntyvän kannan koko Suomessa sekä lajin uhanalaisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti.

Laskentalinjat valittiin siten, että kaikkia maastossa esiintyviä biotooppeja sisältyi linjoille samassa suhteessa niiden esiintymisrunsauteen. Tällöin saatu tulos on mahdollisimman todenmukainen.

Yhden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja eikä lintulajeja niiden satunnaisen liikkumisen sekä olosuhteiden vaikutusten takia. Linjalaskennassa yhden laskentakerran teho on n. 60–70% (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi laskentakertoja olla mielellään vähintään kaksi (Turveteollisuusliitto ry 2002). Yhden

laskentakerran menetelmällä saadaan pienialaisilla ja erityisesti avoimilla soilla kuitenkin lajistosta ja parimääristä hyvä yleiskuva.

3 TULOKSET

3.1 Linnuston yleiskuvaus

Pesimäaikaisessa linjalaskennassa inventointialueella tavattiin yhteensä 27 lintulajia ja 186 lintuparia. Alueella pesivän maalinnuston laskennallinen minimiparimäärä oli 308 paria. Varsinaisia suolajeja (Väisänen ym. 1998 mukaan) havaittiin vain yksi (liite 3). Inventointialueella runsaimpina esiintyviä pesimälajeja olivat pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), peippo (*Fringilla coelebs*) ja metsäkirvinen (*Anthus trivialis*). Myös vihervarpusia (*Carduelis spinus*) esiintyi runsaasti. Ainoaa varsinaista suolajia kurkea (*Grus grus*) havaittiin inventointialueella vain yksi pari. Selvitysalueen laskennallinen pesivän maalinnuston kokonaisminimiparimäärä (308 paria/km²) on lähes kaksinkertainen verrattuna viimeisen atlas-laskennan alueelliseen keskiarvoon (n. 150 paria/km²) (Väisänen ym. 1998).

Sarvisuolla parimääriä kasvattivat itäpuolen hieskoivuvaltaisen turvekankaan korkeat pajulintu-, peippo-, metsäkirvis- ja vihervarpushavainnot. Selvitysalueen itäpuolen linnusto on lajistollisesti monipuolisempi ja lintutiheys huomattavasti läntistä osaa korkeampi. Alueen länsiosan rämemuuttuma-alueet ja nevamaisempi osa olivat linnustollisesti itäisiä osia vähempiarvoisempia.

3.2 Suojelullisesti huomattavat lintulajit

3.2.1 EU:n lintudirektiivin lajit, EVA-lajit sekä UHEX-lajit

Inventointialueella tavatut suojelullisesti huomattavat lajit on esitetty taulukossa 1. EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajeja tavattiin kaikkiaan 3: teeri (*Tetrao tetrix*), kurki ja palokärki (*Drypocopus martius*). Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja tavattiin 2 lajia: leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*) ja teeri. Teeri ja käki (*Cuculus canorus*) kuuluvat kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2001) luokkaan *silmälläpidettävät*. Kyseiset lajit eivät täytä vaarantuneiden lajien kriteerejä eivätkä ne näin ollen lukeudu varsinaisesti uhanalaisiin lajeihin.

EU:n lintudirektiivin määritelmän mukaan direktiiviliitteessä mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan näiden lintulajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueella. Näitä erityistoimia ovat mm. SPA-alueet (Special Protection Areas), jotka ovat osa Natura 2000 –verkostoa.

Kurki havaittiin alueen avoimemmassa läntisessä osassa. Lajin pesiminen Sarvisuon alueella on todennäköistä, vaikka pesimisestä ei saatukaan täyttä varmuutta.

Teeri ja leppälintu havaittiin aluetta reunustavalla kankaalla inventointialueen välittömässä läheisyydessä.

Taulukko 1. Sarvisuon pesimäaikaisessa linjalaskennassa havaitut suojellisesti huomattavat lajit sekä suojelupistearvo. Suomi = Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji (NT: *silmälläpidettävä*), EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji. Varsinaiset suolinnut (Väisänen ym. 1998) alleviivattu.

Laji		EU:n lintudirektiivi	Suomi	EVA	Havaittu parimäärä	Suojelu- pistearvo
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	x	NT	x	1	1,24
Kurki	<i>Grus grus</i>	x			1	2,08
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	x			1	0,58
Käki	<i>Cuculus canorus</i>		NT		3	1,57
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>			x	1	0,14
Suojellisesti huomattavat lajit		3	2	2	7	5,60
Kaikki lajit					186	18,31

3.2.2 Luonnonsuojelulain 46§ ja 47§:n lintulajit sekä uhanalaiset päiväpetolinnut

Inventointialueella ei havaittu LsL:n 46§ ja 47§:n mukaisia uhanalaisia tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Inventointialueella tai sen läheisyydessä ei ole tiedossa olevia uhanalaisten päiväpetolintujen pesäreviirejä (Metsähallitus, Tuomo Ollila 9.9.2009).

3.3 Linnuston suojelupistearvo

Inventointialueen laskennallinen suojelupistearvo (18,31; 0,12 pistettä/ha) on alueellisesti tavanomainen. Suojellisesti merkittävien lajien (teeri, kurki, palokärki ja leppälintu) osuus suojelupistearvosta on noin kolmannes (31 %).

3.4 Linnustollisesti arvokkaimmat alueet

Linnustollisesti arvokkain alue on inventointialueen itäpuolen hieskoivuvaltainen turvekangas, jossa esiintyi suurin osa havaituista lajeista. Alueen lahonneissa koivupötkelöissä pesii kolopesijöitä joista esimerkkinä hömötiainen (*Parus montanus*). Ojitetun ja kuivemman läntisen osan mäntyraemeen linnustollinen arvo on pienempi.

3.5 Linnuston kannalta huomioitavat suojelualueet ja rajaukset

Valtion ympäristöhallinnon Oiva-tietokannan (2009) mukaan Sarvisuon selvitysalueella ei sijaitse Natura 2000 – alueverkostoon kuuluvia kohteita, luonnonsuojelualueita tai suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita. Selvitysalueen välittömässä läheisyydessä ei myöskään sijaitse kansallisesti tai kansainvälisesti arvokkaita lintualueita (FINIBA- ja IBA-alueet) (Birdlife Suomi 2009).

Lähin linnustollisesti huomattava alue on Sarvisuosta n. 2,5 km etelään sijaitseva Säippäsuon alue, joka kuuluu osana *Utajärven-Vaalan rajasuot* – FINIBA-alueeseen (alunumero 810319). Säippäsuo sisältyy myös *Säippäsuon – Kivisuon* Natura 2000 -alueeseen (FI1106000). Säippäsuon – Kivisuon alue on suojeltu myös soidensuojelualueena (SSA110085).

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Sarvisuon pesimälinnusto ja parimäärät selvitettiin 2.6.2009 suoritettussa linjalaskennassa. Inventoidun alueen pesimälinnusto on maakunnallisesti tavanomaista. Varsinaisia suolintuja havaittiin ainoastaan 1 laji. Inventointialueen linnusto koostuu pääasiassa sekametsälajeista ja alueen itäosaa luonnehtiikin paikoin jo varsin kookas puusto. Linnuston parimäärät olivat runsaimpien lajien kohdalta (pajulintu, peippo, metsäkirvinen) hieman tavanomaista suurempia. Myös linnuston kokonaistiheys oli tavanomaista korkeampi. Lajistollisesti Sarvisuon linnusto oli kuitenkin varsin vaatimatonta.

Suojelullisesti huomattavista lajeista EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajeista alueella pesii 3 lajia ja Suomen erityisvastuulajeja (EVA) 2 lajia. Inventointialueen ja sen lähialueen linnustollinen arvo on tulosten perusteella kokonaisuudessaan sekä lajistollisesti että parimääräisesti esimerkiksi alueellisesti tavanomainen. Linnustollisesti arvokkain alue on inventointialueen itäosan hieskoivuvaltainen turvekangas.

5 VIITTEET

Asanti, T., Gustafsson, E., Hongell, H., Hottola, P., Mikkola, Roos, M., Osara, M., Ylimaunu, J & Yrjölä, R. 2003: Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. Suomen ympäristö 596. Edita Prima Oy. Helsinki

BirdLife Suomi Ry 2009: FINIBA- ja IBA-tiedot. Internet-dokumentti. <http://www.birdlife.fi/suojelu/paikat/finiba-johdanto.shtml>

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Ohjeet alueelliseen seurantaan. – Vesi ja ympäristöhallinnon julkaisuja 18. Helsinki

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1998 Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo , 2. Painos. Helsinki

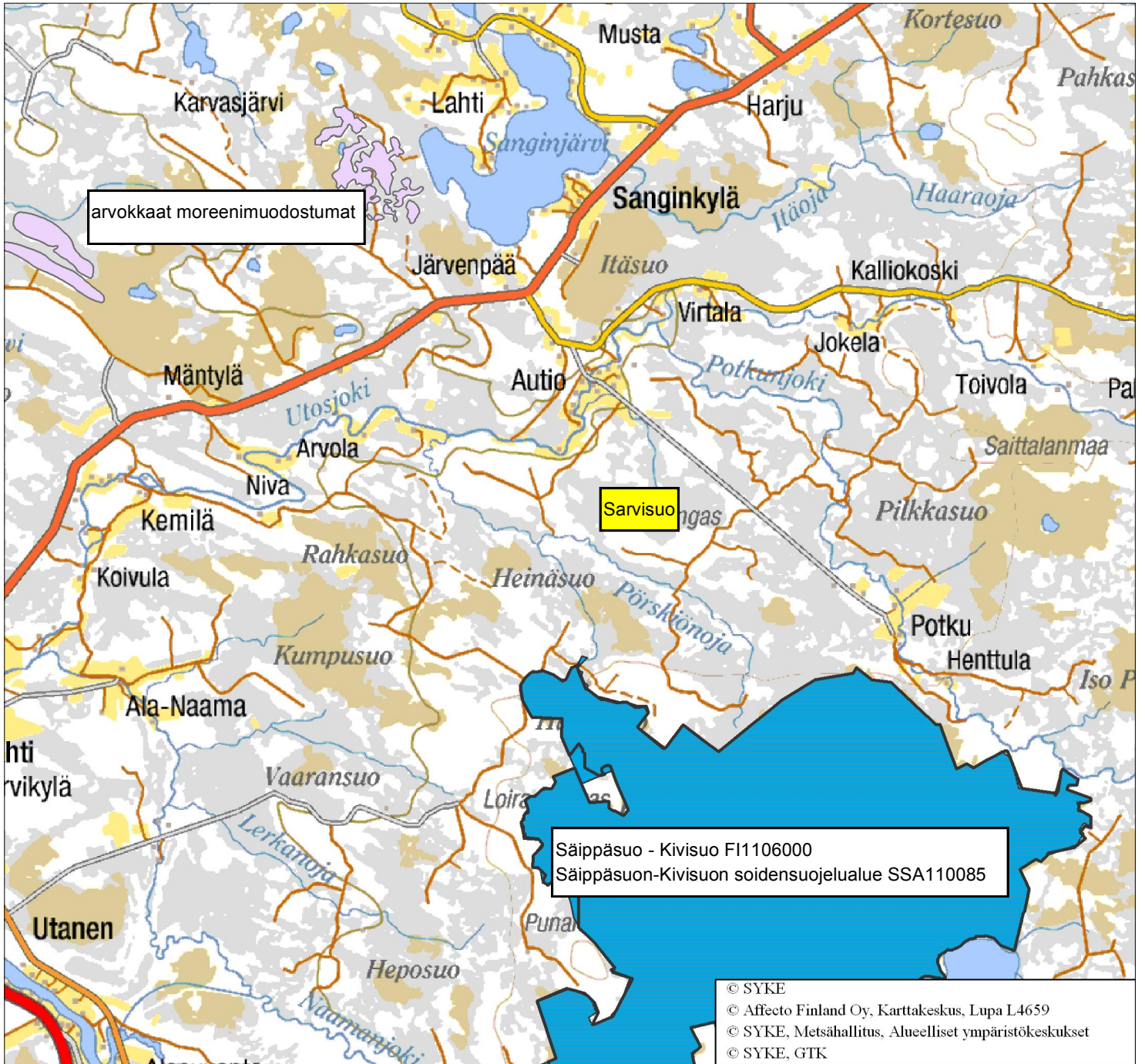
Pohjois-pohjanmaan ympäristökeskus 2009: Turvetuotannon lupahakemuksen luontoselvitykset. Työryhmän muistio 5.2.2009. Oulu

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki 432 s. Uhanalaisten lajien 2. seurantatyöryhmä. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16900&lan=fi> , 28.1.2004

Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapurussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.

Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

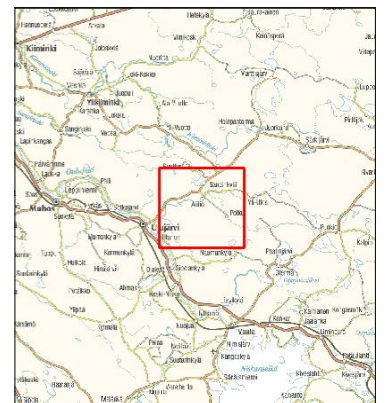
Liite 1. Selvitysalueen sijainti ja aluetta ympäröivät suojelualueet.

Mittakaava 1:100000

Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk

Nurkkapisteen koordinaatit: 7179659:3475925 - 7197959:3495325

Liite 2. Pesimäajan laskentalinja ja linnustollisesti arvokkaat kohteet.

